

tigia agnoscunt apud Innocentium III. in cap. 23. de acuation., & in Epistola ad Episcopum Uratislaviensem, relata à Gonzalezio in cap. *Vacante* 26. de præbend., ex quibus liquet, Innocentium III. jam contulisse beneficia quædam apud Sedem vacantia. Oportet sanè, eos, qui ita sentiunt, agnoscere auctorem dicti capituli 2. non Clementem III., sed Clementem IV., cum Clemens III. præcesserit tempora Innocentii III. Ego arbitror, consuetudinem istam fundamentum habuisse in jure præventionum, quod jam temporibus Clementis IV. inoleverat, non in jure singularis reservationis ex facto emergentis. Reverà à sæculo Ecclesiæ decimotertio sæpè numero contingebat, ut cum beneficium in diocesis inferiorum Antistitum vacaret, collatio modò ab eisdem Antistibus fieret, modò à Pontifice Maximo, atque in concursu duorum collatorum ea collatio prævaleat, quæ tempore præcessisset. Porro cum beneficium in Romana Curia vacaret, obeunte in urbe Romana beneficiario, verosimilius erat, Pontificem Maximum utpotè statim vacationis consocium antevertisse collationem ordinarii; eaque propter ordinarium à conferendo cum effectu exclusisse. Hæc est illa antiqua consuetudo memorata à Clemente IV., dum novam reservationem induceret juxta morem illius ætatis, qua passim Pontifices etiam in rebus novis inducendis inniti se antiqua consuetudine profitebantur, uti conjicitur ex extravag. 1. de pœnit. & remiss., in qua Bonifacius VIII. primus anni jubilæi institutor ad antiquorum relationes respicere se protestatus est. Neque ab hac mea interpretatione dissonant species apud Innocentium III. propositæ in laudatis scriptis. Imò & huic interpretationi conveniunt, quæ de hac reservatione & dicti solent, & deinceps constituta fuerunt. Dici solet, hanc reservationem majore præ cæteris favore esse dignam. Non alia probabilior reddi ratio potest, quam quia ex collatione Pontificis Maximi

quæcitissimè consultitur vacanti beneficio, & Ecclesiæ, quando beneficium vacans in curia statim à Pontifice Maximo, nec nisi serius ab ordinario procul residente, confertur. Constitutum fuit à Gregorio X. successore Clementis IV. in cap. 3. de præb. in 6., ut ea reservatio tantum locum haberet intra mensem, & quidem non utilem, sed continuum; quod perspicue demonstrat, eam reservationem fundamentum habuisse in celeri collatione à Pontifice Maximo faciendâ. Dices tamen: quid opus fuit ea singulari reservatione, quando Pontifices Maximi jure præventionis utebantur, quod satis erat ad Episcopos, seu collatores ordinarios excludendos? Respondent viri eruditi, cum notant, collatores ordinarios obviam ivisse Pontificum præventioni, cum vicarios quosdam Romæ designatos haberent, qui conferrent beneficia Romæ vacantia, statim ac eadem vacarent; eamque ob rem Clementem IV. generali constituta reservatione minus providis illorum vicariorum actis restitisse.

Itaque hæc reservatio, cum primum prodiit, coercita fuit ita, ut tantum mensis unicus, & quidem continuus ad conferendum Pontifici Maximo concederetur, dicto cap. 3. de præb. in 6., quæ definitio passim dicitur clausa in corpore juris. Sunt, qui putant, id abrogatum fuisse à Bonifacio VIII. in extrav. 1. de præbend. At verò nec id expressè in hac Bonifacii constitutione continetur, nec adparet, Bonifacium quidquam voluisse contra definitionem Gregorii X. discernere, quando sibi reservavit beneficia intra unum mensem à data constitutionis in Curia vacantia; quasi tempora unius mensis potius confirmaverit, quam extenderit. Adjicitur his, dictam constitutionem prodiisse anno primo Pontificatus Bonifacii, ac propterea antequam sextus decretalium à Bonifacio ederetur; nec esse verosimile, Bonifacium in sexti compilatione voluisse inserere definitionem Gregorii X., si eam abole-

levisset, quando Bonifacius in sexti editione professus est, se superfluas, aut contrarias juri recepto definitiones rescavisse. Alii putant, definitionem Gregorii X. non quidem à Bonifacio VIII., sed serius à Benedicto XII. fuisse abrogatam, quando Benedictus absolutè sibi reservavit beneficia in Curia Romana vacantia in extrav. 13. de præbend. Verum si attentè legatur hæc constitutio, nihil tale invenitur. Tantum confirmatur, imò & extenditur reservatio beneficiorum in Curia vacantium. De tempore Pontificiæ collationis nihil dicitur; quamobrem constitutio ipsa rectè interpretationem sumit juri jam inducto conformem. Dicant nunc, qui contrà sentiunt, indecorum admodum esse, Pontificem Maximum debere coërceri adeo angustis temporum limitibus, quando inferioribus collatoribus sex menses, & quidem utiles, conceduntur. Statim reponitur, non agi hîc de reservatione, cujus finis sit honor Pontifici Maximo debitus, sed potius sit utilitas Ecclesiarum, & beneficiorum, quibus quam citissimè consulatur. Ex his ipsis observationibus perspicue deducitur, tum demum locum fuisse reservationi in conspectu dicti capituli 2. de præbend. in 6., cum beneficiarius in Romana Curia mortem obiret. Novæ leges interpretationibus semper obnoxie sunt ob varios emergentes casus. Hinc Bonifacius VIII. debuit clarius mentem Clementis IV. aperire. Primum statuit in cap. 34. eod. tit., eam reservationem locum habere in beneficiis, quæ Legati, aut Nuncii Apostolicæ Sedis, vel quivis alii ad Romanam Curiam venientes, vel etiam recedentes ab ipsa obtinerent, si eos in locis vicinis ipsi Curie mori contingeret, quemadmodum si in loco ipso, ubi Curia residet, morerentur. Hæc disciplina demonstrat, reservationem non tam curialium personarum, quam loci Curie causa inducta fuisse, quod magis magisque confirmat, quod superius adstruebam, nimirum reservationis causam præ-

cipuam fuisse celerissimam beneficiorum collationem à Pontifice Maximo perficiendam. Quinam occasione Curie dicantur in Curia, vel prope Curiam morari, facile unusquisque percipit: videlicet tales sunt, qui Curie Pontificiæ adscribuntur; tales, qui in Curia vel pro se, vel pro aliis procuratorio nomine causas agunt, & quoties Curia de loco in locum transfertur, eò etiam transferuntur. Quinam locus dicatur Curie vicinus, definitum idem Bonifacius in vers. *Loca verò*, eum nimirum, qui ultra duas legales dietas à loco Curie non distet. Amplius progressus est Bonifacius in vers. *Idem est*, statuens etiam reservatum esse beneficium quod possideret curialis mortuus, non quidem in loco Curie, sed in loco Curie vicino, quo secessisset, etiam Ecclesia Romana vacante, peregrinationis, infirmitatis, recreationis, aut alia quavis causa; dummodò tamen ibidem proprium domicilium non haberet. Hic est, ubi Bonifacius modò coërcendam voluit, modò extendendam reservationem. Coërcuit in eo, quod ubi quis mortuus fuisset in loco propria domus, qui etiam locus esset Curie vicinus, in hac æquali causa, potiorẽ esse dixerit habendam domicilii, quam Curie rationem, ideoque beneficium exemptum à reservatione voluerit. Imò & in vers. *Sanè* constituit, ut si quis in loco ipso, ubi degit Curia, & simul domum suæ originis habens moriatur, beneficium ab eo possessum non aliàs reservatum sit, quam si ille curialis esset antea, & ibidem occasione Curie moraretur; alterutro autem deficiente, beneficium ordinarii collatione relinquatur. Extendit in eo, quod reservationi adhuc locum esse voluerit Ecclesia Romana vacante, quod sanè aut menti Clementis IV. non pœnitens consonabat, aut saltem non conveniebat fini, quem sibi Clemens IV. proposuerat. Finis erat, ut quam citissimè per Sedem Apostolicam vacantibus beneficiis, & Ecclesiis consuleretur. At verò, quomodò id obtineri poterat, ubi

Sedes Apostolica vacaret? Verosimile est, de ea re conquestos fuisse collatores ordinarios, quod & factum ipsum Bonifacii VIII. demonstrat. Etenim in cap. 35. eod. tit. moderatus est ipse præcedens decretum, statuens, ut, si de beneficio Parochiali ageretur apud Sedem Apostolicam vacante tempore Sedis pariter vacantis, nulli reservationi subesset; quod ipsum obtinere voluit, quo casu Parochiales Ecclesiæ Pontifice adhuc vivente apud Sedem vacavissent, nec collatæ fuissent alicui ante Pontificis obitum. Hoc rescripto, si non omnino satisfecit ordinariis querimoniis, gravioribus saltem, quæ ex prærogata reservatione emergebant, Ecclesiarum incommodis providè consuluit. Denique in fine dicti capituli 34. ait Bonifacius, quoties Curiam transferri contingat, & curiales, dum in itinere Curiam sequuntur, moriantur, vel moriantur in eo loco, in quo consistere debuerunt causa infirmitatis, qua Curiam sequentes correpti fuissent, etiam si à Curia proponerentur valde remoti, nihilominus eorum beneficia Sedi Apostolicæ reservari.

Clementis IV., & Bonifacii VIII. reservationem, ipsos etiam reservationis ejusdem modos confirmavit Joannes XXII. in extrav. 4. de elect. int. com., imò & adauxit. Statuit enim in primis, reservationem locum habere in omnibus beneficiis sive majoribus, sive minoribus, sive liberæ collationis, sive electivis, (de patronatis nulla adparet expressa reservatio) sive sæcularibus, sive regularibus. Deinde vacare in Curia illa beneficia declaravit causa reservationis, quæ vacarent non solum per obitum curialium, uti conceptæ erant veteres decretales, dicto cap. 34. de præb. in 6., sed etiam quæ vacarent per actus in Romana Curia factos, nimirum per depositionem, ac privationem eorum qui beneficia possiderent, per electionum, aut postulationum denegatam confirmationem, seu admissionem, per renuncia-

tionem, per translationem, ac per suspensionem muneris consecrationis, vel benedictionis à Sede Apostolica impetratæ. Quum verò hæc constitutio temporalis esset, & ad vitam Pontificis circumscripta, uti ejusdem verba perspicuè demonstrant, renovata fuit à Benedicto XII. in extravag. 13. de præbend., qui tamen iterum reservationem illam ad tempus vitæ suæ circumscripsit, quemadmodum ex ejusdem etiam formulis intelligitur. Hinc cœpit ab Interpretibus distingui vacatio in Curia, & vacatio apud Sedem Apostolicam, quæ voces olim idem significabant, & promiscuè sumebantur, dicto cap. 2. de præbend. in 6. Dicitur cœpit vacatio apud Sedem, quæ fieret per obitum beneficiarii in Curia juxta constitutiones Clementis, & Bonifacii; vacatio autem in Curia appellata est generali nomine, sive quæ fiat per obitum beneficiarii in Curia, sive quæ fiat per quemcumque actum in curia perficiendum, veluti permutationem, resignationemve beneficiorum, vel beneficiarii depositionem, aut promotionem, nisi specialiter vacationem in Curia quis appellet eam, quæ fit tantum per quemcumque actum in Curia perficiendum, ut clariùs distinguatur à vacatione apud Sedem, quæ tantum contingit per obitum beneficiarii. Vestigia horum Pontificum præserunt recentiores, qui eandem reservationem in suas Cancellariæ regulas traducere consueverunt, quod spectat Regula 1. Cancellariæ, facilè ex iis, quæ hucusque dicta sunt, intelligenda. Tantum adjicio ad hanc rem, Pragmaticos universos in eo consentire, quod reservationem beneficiorum apud Sedem vacantium majore favore dignam esse crediderint, quam reservatio beneficiorum vacantium in Curia, propterea quod reservatio vacantium apud Sedem dicatur ab ipsis clausa in corpore juris. Neque ego dissentio ab hoc proposito. Nihilominus tamen ob servo reservationem beneficiorum vacantium in Curia esse quidem reservatio-

nem

nem recentiore, sed adhuc haberi posse, tanquam accessionem quandam reservationis beneficiorum apud Sedem vacantium, nisi dixeris fuisse hujus reservationis extensionem. Eam ob rem quamquam verissimum sit, non omnia, quæ causa provehendæ reservationis beneficiorum vacantium apud Sedem inducta sunt, accommodari posse reservationi beneficiorum vacantium in Curia; quæ tamen è converso inducta sunt causa coercendæ reservationis beneficiorum vacantium apud Sedem, accommodari, & extendi facilè posse ad reservationem beneficiorum in Curia vacantium, quousque non obsteat receptæ Pontificum Maximorum constitutiones, aut Regulæ Cancellariæ; ne fortè quæ reservatio ferentibus Pragmaticis magis odiosa dicitur, latius pateat, & majori donetur prærogativa.

Altera generalis reservatio dicitur ex causa temporis, quæ quidem duplex est. Prima est reservatio beneficiorum, quæ vacant, dum Sedes vacat Episcopalis. Hujus reservationis auctor fuit Pius V. in sua constitutione 55., professus eò se devenisse, ut pauperibus Clericis, & aliis benemeritis personis provideret, eamque ob rem cum causa temporaria esset, etiam constitutio temporalis fuit, & unà cum auctore suo expiravit. Gregorius XIII. liberè ea beneficia Ordinariis reliquit conferenda. At Sixtus V. reservationem illam renovavit, & Regulis Cancellariæ inseruit, quem secuti fuerunt Pontifices successoris in Regula 2. Cancellariæ. Tunc Interpretes novas speciosas reservationis causas commenti sunt. Dixerunt ipsi per collationem à Pontifice Maximo faciendam citiùs consuli Ecclesiis, beneficiisque vacantibus, quæ sanè vacante Episcopali Sede non poterant ex juris communis disciplina conferri, nisi cum successor Episcopus datus fuisset. Adjecerunt, collationem beneficiorum tanquam fructum vacantis Sedis considerari; cumque sæculo decimosexto jam

spolia Clericorum omnium, imò & Antistitum cederent gratia Pontificis Maximi, & tradiderunt, beneficiorum collationem spolio comprehendere. En quo tandem tetenderunt vetera illa litigia inter Episcopos, & Capitula Canonico-rum concitata causa collationis beneficiorum tempore Sedis Episcopalis vacantis faciendæ, ea ætate, qua beneficiorum collatio primùm fuit ab ordinatione sejuncta. Hinc contendebant Capitula, ad se pertinere collationem beneficiorum, veluti speciem jurisdictionis Episcopalis ex jure communi à Capitulo administrandæ. Illinc contendebant Episcopi, collationem beneficiorum reservari oportere futuro successor, quemadmodum olim reservabatur, quum collationi ordinum cohæreret. Allegabant Capitula, utile esse Ecclesiæ, ut quamtocius beneficia conferrentur, quod sanè fieri non potuisset, si expectandus esse successor Episcopus. Allegabant Episcopi, collationem in fructu esse, quæ propterea unà cum fructibus cæteris successoris esset Episcopo reservanda. Eequidem prævaluit Episcoporum causa. Sed successione temporum Pontifices Maximi Episcopos æquè ac Capitula excluderunt, quin aut Capitula, aut Episcopi contradicere amplius possent, propterea quod in aula Pontificum adversus utrosque illud ipsum objiciebatur, quod utrisque olim fuerat litigii fundamentum. Pœnès Episcopos persuasio invaluerat, qua passim tradebatur, beneficiorum collationem esse in fructu. Hæc propositio ut minus æqua, seu minus consona rectè collationis imagini, rejici amplius non potuit ab Episcopis, utpotè propositionis ejusdem auctoritatibus, quando eadem objiciebatur à Sede Apostolica, cui jam fructus vacantis Sedis cedere cœperant. Pœnès Capitula persuasio invaluerat, utile esse Ecclesiis quamtocius beneficia conferri. Hæc propositio utut Capitulum collationi faveret, postquam tamen Capitula à conferendo exclusæ fuerunt, favore dignam reddebat Pontificiam reser-

vationem, adversus quam propterea nec Capitula ipsa mussitare potuissent. Imò nec aberraret longè à vero, qui suspicaretur, gavissos fuisse Canonicos, propterea quod tandem aliquando placuerit Pontificibus Maximis, quod olim Capitula adversus Episcopos allegabant, quamquam sine fausto exitu causæ. Hinc facile deducitur, reservationem non comprehendere beneficia, quorum collatio est communis & Episcopo, & Capitulo, vel celebranda sit à Capitulo de consensu, vel consilio, vel prævia præsentatione, aut nominatione Episcopi; quorum collatio, ut paucis dicam, vel institutio præsentatione præeunte, vel etiam confirmatio præeunte electione fieri potest à Capitulo. Sede vacante, juxta capitulum unicum. ne Sede vacante in 6. Præterquamquod enim hæc beneficia expressè excepta fuerunt in Regula 2. Cancellariæ, eisdem beneficiis non facile accommodabatur reservationis ratio, sive quod nulla erat necessitas collationis citius faciendæ per Apostolicam Sedem illius beneficii, quod quamcitissimè à Capitulo conferri poterat, sive quòd in his beneficiis numquam receptum fuerat, ipsa inter fructus Episcopalis Mensæ reservandos successori Episcopo computari. Ex hac ipsa ratione colligi potest, liberè à Capitulo conferri valere beneficia, quorum collatio esset simultanea, & divisa turnatim per alternas vices inter Episcopum, & Capitulum, quamquam vacarent Sede Episcopali vacante quo tempore ad Episcopum collatio pertineret: siquidem per turnarias vices non aliter vacua sit conturnarii potestas, quam cum alius turnarius concurrat. Sunt, qui putant, reservationem extendi ad eum casum, quo beneficia vacent vivente Episcopo, sed necdum collata fuerint ab Episcopo morte prævento. Ut verum fatear, huic casui accommodatur ipsa reservationis ratio, qua consulendum quantocius vacanti beneficio, & Ecclesiæ proponatur. Verùm plurimum verèor, ne hæc reservatio ad casum in regula non

expressum extendatur, quando regula concepta est de beneficiis sede vacante vacantibus; aliàs autem reservationum arcta est interpretatio, ita ut de specie ad speciem ne similitudinis quidem prætextu prorogentur. Si quidem eadem ratio; lege tamen destituimur; & quicumque ea ratione innixus, deficiente lege, vellet reservationem inducere, eo progrediretur, ut diceret, etiam ante Pium V. primùm legis auctorem reservationem locum habuisse, quia ante Pium V. jam suberat eadem ratio reservationis, consistens in celeri provisione Ecclesiarum. Planè nihil refert, an Sedes Episcopalis vacet per Episcopi obitum, an per dimissionem, translationem, amissionem, privationem, vel alium quemcumque modum, dummodò reverà vacet, propterea quod ita in regula Cancellariæ expressum est. Additur in eadem regula, non solum servari beneficia spectantia ad dispositionem Patriarcharum, Primatum, Archiepiscoporum, & Episcoporum, verùm etiam spectantia ad dispositionem Abbatum, ac aliorum quorumcumque collatorum, & collatricum sæcularium, & regularium, quod tamen ad eas dignitates coercetur, quæ providentur ab Apostolica Sede, non quæ ab aliis conferuntur, ob perspicua regulæ verba, quibus reservantur beneficia vacantia usque ad successoris provisionem auctoritate Apostolica faciendam. Cessat hæc reservatio, quum beneficium vacat utraque Sede, id est & Pontificia, & Episcopali, vel Abbatiali vacante, cum Regulæ Cancellariæ vacante Apostolica Sede nullam vim habeant. Hinc si ordinarius nondum possessionem suæ dignitatis cepisset, & interim mortuo Pontifice beneficium quoque in diocesi vacaret, capta possessione, poterit Ordinarius liberè beneficium conferre.

Causa quoque temporis dicitur reservatio inducta, quæ habetur in regula 9. Cancellariæ, quæ duas habet partes. In priorè parte reservantur omnia beneficia ecclesiastica cum cura, & sine cura, sæ-

cularia, & quorumvis ordinum regularia, quæ vacatura essent in singulis mensibus Januarii, Februarii, Aprilis, Maii, Julii, Augusti, Octobris, & Novembris. In posteriore parte professi sunt Pontifices Maximi, se velle gratificari Episcopis illis, qui in sua Ecclesia, vel diocesi residerent; ac propterea eisdem liberam relinquere facultatem conferendi beneficia sex anni mensibus vacatura, scilicet Febuario, Aprili, Junio, Augusto Octobri, & Decembri; quæ tamen aliàs aut reservata, aut affecta non essent Apostolicæ Sedi, dummodò etiam hanc alternativam, ut vocant, acceptare Episcopi voluerint, & acceptasse per patentes litteras manu propria subscriptas, suoque sigillo firmatas declaraverint. Nescio, an sincerè scripserint, an potius ordinariis collatoribus illudere voluerint Pragmatici quidam, cum scripserunt, adparere in hac parte urbanitatem, liberalitatemque Pontificum Maximorum erga ordinarios collatores, propterea quod cum Pontifices Maximi plenaria potestate uti possent in omnibus beneficiis quocumque tempore vacantibus, adeo sobriè uti se velle profiteantur, ut beneficia quatuor anni mensibus vacantia, aliis de causis nec numero paucis non reservata conferenda relinquunt ordinariis collatoribus, adhuc autem liberalius agere erga Episcopos, quibus alternativam collationem per singulas mensium vices concesserunt, dummodò residentia legibus satisfaciant, & eandem alternativam acceptent. Nova hæc est liberalitatis species, qua jus alicui communi jure quaesitum intra angustos terminos coercetur. Nova liberalitatis species, qua qui liberalis videri vult, scrupulosas exigit cautiones, de re donata acceptanda; & quasi acceptationis non sufficiat, chirographum acceptationis exigit non tantum acceptantis manu signatum, sed sigillo munitum. Nemo ex iis qui prudentes sunt, non intelligit, has cautiones in alternativa Episcopis concedenda conquistatas fuisse, ut facilius Episcopi juris communis præsidio muniti alternativam ac-

ceptarent, suoque juri authenticis, & irrefragabilibus monumentis cederent, veriti, ne, cum contradicerent, minori quatuor mensium spatio, quasi in pœnam non secuta acceptationis, uterentur. De aliis collatoribus Episcopo inferioribus tanta non habenda erat ratio; neque enim istis jus commune favebat, nec tam solida esse poterant oppositionum argumenta. Neque verò ejus reservationis causa adeo gravis erat, quæ querimonias omnes suffocaret. Si quidem reservationis auctores ad eam devenisse adeo professi sunt, quòd vellet, pauperibus clericis, & aliis benemeritis personis providere; aliàs autem reponere Episcopi potuissent, suæ quoque vigilantia esse, ut & consulant paupertati Clericorum benè de Ecclesia in diocesi merentium, quorum ipsi notitiam cominus habent, & quorum numerus non exiguus est. Consentunt Pragmatici in eo, quòd reservatio mensium antiquior sit regula Cancellariæ, in qua de reservatione constaret. Sed mirum est, non consentire illos in designando reservationis auctore, imò nec in designando tempore, quo primùm ea reservatio in regulas Cancellariæ traducta fuerit. Quidam deducunt originem ex constitutione Martini V. anni 1418., qua, ut satisfaceret nationum querelis adversus frequentissimas collationes Pontificias, voluit, ut ex tribus beneficiorum partibus duæ conferendæ assignatæ censerentur Apostolicæ Sedi, alia pars Ordinariis reservaretur. Alii originem repetunt à Nicolao V. circa annum 1447., alii ab Alexandro V., alii abs Joanne XXII. longè ante Nicolaum V.; omnes tamen fatentur, ne tempore quidem Nicolai V. hanc reservationem inter regulas Cancellariæ redactam fuisse, sed edi consuevisse seorsim, quum Pontificibus Maximis placuisset, seu verius, opportunum visum fuisset. Inter has dubitationes facti minimè perspicui ego puto, à temporibus quidem Martini V., & Nicolai V. usque ad tempora Tridentini Concilii cer-

tos menses designatos fuisse Pontificia auctoritate, quibus mandata de providendo, & gratiæ expectativæ nullum effectum sortirentur, quales erant aut menses alterni, aut quatuor ex duodecim, ut hac ratione satisfaceret Episcopis conquerentibus de nimia mandatorum, vel expectatarum frequentia, eoque tamen non fuisse eam generalem reservationem. Evidens hujus rei argumentum habeo in extrav. 1. de tregua & pace int. com., ubi Sixtus IV. anno 1472. professus est, mandata de providendo & spectativas vim non habituras memoratis mensibus. Quod si menses Pontificii jam tunc designati fuissent, frustra cautum fuisset, intra eos menses mandata, expectativasve, valere, quando non opus speciali mandato fuisset in beneficio reservato reservatione generali. Deventum est ad Concilium Tridentinum, quo sublata fuerunt unà cum expectativis mandata de providendo. Primus Pius V. constitutionem edidit, non tamen in regulas Cancellariæ redactam, qua certis mensibus vacantia beneficia collationi suæ reservavit, constitutione ipsa certo tantum temporis spatio duratura, quod ipsum peregit Gregorius XIII. Quid opus temporariis hisce constitutionibus, si jampridem perpetua reservatio inducta fuisset? Sixtus V. renovavit eam reservationem usque ad sui beneplacitum duraturam; denique Gregorius XIV. eandem in regulas Cancellariæ traduxit, quemadmodum hodie legitur in regula nona.

Ut huic reservationi fiat locus, beneficium vacare oportet mense reservato; etenim non ad diem collationis, sed ad diem vacationis reservatio refertur; qua in re more Romano finem mensis esse dicemus; dum labitur media pars noctis diem postremum sequentis, l. 8. ff. de feriis, quod tempus dimetiri solemus ex horologiis, ita ut si isthæc invicem minimè consonent, illud potius habeatur, quo communiter regi homines solent, qualis esset ex. gr. Parochialis, aut alterius publicæ turris. Solet quæri,

nùm censeretur vacasse beneficium mense reservato, quoties decederet beneficiarius ea nocte, quæ præcedit ex. gr. Kalendas Januarias, dum prima vix audiri cœpit horæ duodecimæ Gallicæ pulsatio. Non ignoro, passim à Pragmaticis tradi, prima pulsatione jam dimidium noctis esse completum: verum hanc disputationem potius ab iis, qui horologia ad naturale solis curriculum componunt, quam ab jurisperitis dirimendam arbitror, ac propterea prudentem judicem juxta illorum testimonia judicaturum, præsertim quod in hac re variæ esse possent eorundem opificum, variæ etiam variarum provinciarum consuetudines. Quod si ignoretur, quo momento temporis mortuus beneficiarius fuerit, quia ex. gr. summo mane compertum fiat, præcedente nocte obiisse eundem repentino casu correptum, aut quia ea nocte, quæ menses dividit, fama sit, illum naufragio periisse, aut aliàs de temporis momento non constet; ego putaverim, locum fieri collationi Ordinarii, quæ nunquam submota intelligitur, nisi qui singularem reservationis titulum in contrarium allegat, eundem titulum perspicuè demonstrat. Neque enim in hac specie probari meo judicio potest illorum opinio, qui asserunt, distinguendum esse, quisnam sit reus, qui actor, ut si institutus in Romana Curia sit actor, & institutus ab Episcopo conveniatur veluti possessor, non aliter ille admittatur, quam si reservato mense beneficium vacasse probaverit; at è converso, si institutus in Romana Curia jam beneficii possessionem nactus fuerit, & conveniatur ab instituto ordinaria auctoritate, onus probandi sit pœnès institutum ab ordinario tanquam actorem. Siquidem institutus ab Ordinario, licet actor, jam suo muneri satisfecit, ut possessorem expelleret, quoties docuit, se ab eo institutum fuisse, qui jure ordinario jus habeat instituendi. Si quod jus possessori in hac specie competat, totum pendet ex exceptione, qua allegetur, beneficium fuisse reservatum. Regula autem est,

reum

reum excipientem debere exceptionem suam probare. Neque præterea probare possum aliam opinionem illorum, qui putant, in ea dubitatione favendum esse illi collatori, ad quem collatio pertinebat præcedente, non illi, ad quem pertinet sequente mense; quasi prior, non posterior sit in possessione collationis, & in ea perseveret, quosque non demonstratur prior à possessione dejectus, & posterior in possessionem immisus. Siquidem non satis percipio, quomodo dicatur esse in possessione conferendi beneficium, quod ex. gr. vacet eo temporis momento, quod medium est inter menses Januarium, & Februarium, ille, qui tantum est in possessione conferendi beneficia vacantia mense Januario; eodemque sanè jure dicere posset, se in possessione esse, ille, qui possessionem habet juris conferendi beneficia mense Februarii vacantia. Neque enim novum est, duos æquè in possessione esse diviso jure per tempora, & utrumque remediis uti possessoris, argumento l. 5. ff. de aqua quotid., & æstiva. Fortè quemquam turbabit definitio capituli 31. de præbend. in 6., ubi traditur, in æquali causa duorum, quorum unus ab Apostolica Sede, alter ab Ordinario beneficium obtinuerit, potiore esse causam, instituti à Sede Apostolica. Non tamen ego à proposito dimoveor, animadvertens, ibidem agi non de reservatione generali, sed de extraordinaria quadam, & speciali Pontificis Maximi collatione, quæ, ut moris erat temporibus Bonifacii VIII., fiebat per mandata de providendo, ob certa urgentiora personarum, causarum, cæteraque hujus generis adjuncta, cuique propterea nonnihil favendum esse postulat juris regula, qua per singularia generalibus derogatur, cap. 1. de rescript., cap. 33. 74. & 78. de reg. jur. in 6.

Hæc mensium Apostolicorum regula refertur ad omnia beneficia, sive curam animarum adnexam habeant, sive sine cura animarum sint. Planè benefi-

ciorum nomine non veniunt, quæ non nisi improprie beneficia dicuntur, ac propterea ista sunt ab hac reservatione exempta. Hujusmodi sunt laicæ Cappellaniæ, item beneficia manualia, aut vicariæ sive temporales, sive perpetuæ, aut commendæ ordinum quorumcumque militarium. Duo tamen adnotanda sunt. Primum est, in beneficiis curatis obtinere quidem reservationem ob expressa regulæ verba; adhuc tamen indicendum esse concursum ab Ordinario juxta formam à Tridentino Concilio constitutam. Alterum est, in beneficiis non curatis non ubique eam regulam fuisse receptam, quemadmodum non receptam fuisse in beneficiis simplicibus apud Sabaudos, testatur Faber in codice lib. 1. tit. 2. def. 11. numero 3. Dubitari solet, an beneficia jurispatronatus sub hac reservatione contineantur. Sanè ad beneficia jurispatronatus laici universi Pragmatici tradunt regulam non pertinere, cum nec Romani Antistites jurispatronatus laicorum derogare soleant, nec in ea regula sit huic jurispatronatus derogatum. Idipsum dicendum est, quoties juspatronatus mixtum sit; obtinuit enim hoc patronatus genus in iis, quæ patronis favorabilia sunt, laicalis jure censi. At jurispatronatus ecclesiastico passim traditur derogatum fuisse. Hæc derogatio non ubique probatur, cum in diversis provinciis diversa disciplina servetur. Ego autem dixerò, quoties verbis regulæ insistendum sit, sub reservatione nec hujus quidem patronatus beneficia comprehendere; quamquam tamen in iis provinciis, in quibus & hæc beneficia tanquam reservata habentur, usus ipse reservationem per se non adeo latam potuerit ad ea beneficia prorogare. Ajunt qui contrà sentiunt, Pontifices Maximos facilius ecclesiastico, quam laico patronatui derogare. Esto. Non quæritur hic, an facilius derogetur, sed an reverà fuerit derogatum. Reponunt, de derogatione adparere, quando legitur in regula, reservari beneficia ad præsentationem spectantia.

tia. Id ego fateor. Sed observo, non omnem præsentationem excludi, sed tantum eam, quæ collatoribus aut collatricibus competit. Itaque si collator, vel collatrix sit, quæ ad se unà cum collatione præsentationem traxerit, putà abdicatio gratia conferentis jurepatronatus, hæc beneficia in regula comprehenduntur. At ubi ad unum, præsentatio, ad alterum collatio pertinet, nihil speciale in regula exprimitur. Idem dicendum puto de beneficiis electivis, quoties electio simplex est, & indiget alterius confirmatione; siquidem in regula tantum reservantur beneficia ad electionem collatorum, vel collatricum pertinentia. Insuper puto, exempta esse ab hac reservatione beneficia patrimonialia, videlicet illa, quæ ex tabulis foundationum certo personarum generi conferenda sunt; etenim ratio, & causa reservationis, nimirum ut quibusdam pauperibus Clericis per Romanum Antistitem providetur, hujus generis beneficiis accommodari nequit, de quibus propterea præsumi non possunt Romani Antistites regulam concepisse. Excipiuntur præterea ab hac reservatione beneficia, quæ spectant ad Cardinalium collationem, præsentationem, aut electionem; quod in ipsa regula specialiter expressum adparet. Atque horum beneficiorum nomine facillè intelliges venire beneficia, quorum collatio spectat ad Cardinales non tantum vi propriæ dignitatis, sed etiam ratione suorum Episcopatum, aut Abbatialium Ecclesiarum. Denique expressè in regula excipiuntur beneficia, quæ conferenda sunt ab iis, qui hoc jus ex concordatis inter Sedem Apostolicam, & quoscumque alios initis, nacti fuerunt.

Quum verò diximus, oportere beneficium reverà vacare, id profectò non contingit, quoties agitur de præbendis, quarum non est determinatus numerus in Ecclesia constitutus, aut de portionibus, quæ in massa communi adhuc consistunt, aut de præstimoniiis, quæ

ad certum tempus constituta videntur. In istis enim nulla videtur esse vacatio, etiam si Clericus, qui præbendam illam, aut portionem, aut præstimonium obtinebat, obierit. In aliis beneficiis, quæ propriè vacant, nihil interest, an vacent per obitum Clerici, an per matrimonium à Clerico contractum, an per assecutionem alterius beneficii incompatibilis. Etenim generalia sunt regulæ verba, ibi: *Quocumque modo vacatura*. Observandum tamen est, in vacatione beneficii per assecutionem alterius considerari debere mensem, non quo quis fuerit in secundo beneficio institutus, sed quo quis pacificam obtinuerit secundi beneficii possessionem; tunc enim denuum vacare censetur, cap. 26., 28. de præb. in 6., Clem. 3. & extrav. *execrabilis*, vers. *Qui verò deinceps* int. com. eod. tit. Excipe tamen beneficia vacantia per resignationem, quæ fiat in manibus, ut ajunt, Episcopi; hæc enim in regula nominatim excipiuntur. Quamobrem non dubito, quin excepta etiam intelligantur beneficia, quæ vacant permutatione; siquidem permutatio, cum mutuam resignationem contineat, sub generali resignationis nomine comprehenditur.

Cessat regula hujus reservationis, si ve in priore parte, qua menses quatuor Ordinariorum collationibus designantur, sive in posteriore parte, qua alternativa conceditur, Sede Apostolica vacante; etenim id perspicuè suadent verba illa regulæ *usque ad sua voluntatis beneplacitum*, juncto capitulo 5. de rescript. in 6. Hinc Sede Romana vacante fit ad jus commune regressus, atque Ordinarius non attendit hac mensium reservatione, jure omnia beneficia confert. Sunt etiam aliæ causæ, quibus locum non habet regula in ea parte, qua præstituitur alternativa, in primis moriente Episcopo, nam alternativæ acceptatio utpotè personalis, & arbitraria in successorem non transit: eadem ratione locum non habebit, si Episcopus de una in aliam Ecclesiam transferatur; tunc enim non solum

non successorii non proderit alternativa, sed neque proderit translato ratione Ecclesiæ recens obtentæ; proptereaque opus erit nova ex parte utriusque Episcopi impetratione, & acceptione. Item locum non habebit, si Episcopus in sua Ecclesia, aut diocesi non resideat, ob perspicua Summi Pontificis verba in ea regula expressa. Denique locum non habebit, ubi alternativæ renunciatum fuerit, vel expressa conventionem inter Pontificem Maximum, & Episcopum subsequuta, vel tacitè, quoties non contradicente Episcopo Romanus Antistes beneficia contulerit vacantia mensibus non reservatis; vel viceversa non contradicente Romano Pontifice Episcopus contulerit beneficia mensibus reservatis vacantia.

Tertia generalis reservatio dicitur ratione dignitatis quarundam personarum, quæ certa beneficia possident; atque hæc reservatio passim personalis appellatur. Huc reducuntur quatuor personarum genera beneficia possidentium. Primò Cardinales, secundo Apostolicæ Sedis officiales, tertio spoliatorum Collectores, quarto denique familiares Pontificis Maximi, & Cardinalium. Ratio, & causa reservationis fundamentum apud Romanos Antistites habuit in ea, quæ dudum præcesserat, reservatione beneficiorum apud Sedem Apostolicam vacantium. Ut plurimum Cardinales, Sedis Apostolicæ officiales, familiares Papæ, aut Cardinalium apud Sedem Apostolicam merebant, Curiamque Pontificiam, sequebantur. Hinc morte illorum beneficia ab eisdem possessa in Curia vacare dicebantur. Quod si istæ personæ à Curia aberant, non dubitaverunt Romani Antistites easdem habere quadam juris fictione tanquam residentes in Curia, proptereaquod dignitas, munusve susceptum Curia illas addicebat. Quæ juris fictio cum obtinuit, tum etiam facillè in illarum census redegit Collectores spoliatorum. Hæc tamen omnia ut inducerentur, non sufficiebat sollicita ista, & ingeniosa interpretatio, & fictio juris, nisi

lege expressa confirmaretur. Primus Joannes XXII. eam interpretationem, ac juris fictionem probavit expressa constitutione, qui propterea reservavit sibi in extravag. 4. de elect. int. com. beneficia vacantia per obitum Cardinalium, ubicumque ipsi morerentur, item officialium Apostolicæ Sedis, & familiarium Pontificis Maximi. Cum hæc constitutio temporaria esset, videlicet ad vitam auctoris duratura, Benedictus XII., etiam quousque viveret, sibi eadem beneficia reservavit, extrav. 13. de præbend. Recentiores Pontifices passim hanc reservationem renovaverunt, ac renovare pergunt in regula 1. Cancellariæ. Item in regula 4. Cancellariæ expressè reservantur beneficia vacantia per obitum illorum, qui fuerint, vel Romani Pontificis, vel Cardinalium familiares. Denique in regula 5. Cancellariæ, eò etiam itum est, ut reservarentur beneficia possessa à Collectoribus spoliatorum, de quibus in laudatis & Joannis XXII., & Benedicti XII. constitutionibus nulla mentio facta fuerat. Sic sensim protensa fuit reservatio beneficiorum apud Sedem Apostolicam seu in Curia Romana vacantium, quæ in ipsa sui origine non nisi certis finibus circumscripta prodierat.

Itaque in primis reservata sunt beneficia Cardinalium, sive obtenta ab illis fuerint ante, sive post munus adeptum; siquidem in hac reservatione non temporaria adeptionis, sed tempora vacationis considerantur. Quæstio olim fuit, an Cardinalis indultarius posset beneficia sui Episcopatus conferre, etiam si vacarent beneficia per obitum alterius Cardinalis. Et quidem minime dubitatum fuit initio, indultarium hoc jure uti posse, quousque tradebatur, indultum reservationes omnes de medio tollere. At postquam ex constitutione Urbani VIII. receptum est, indulto non obstante perdurare reservationes, atque indultarium nomine Pontificis beneficia conferre, recipi quoque debuit, abstinere debere indultarium ab eorum beneficiorum colla-